

Meimaand

Bijzondere maand altijd, de meimaand: het is nog lente, de zomer is in aantocht, Mariamaand, maand van Moederdag en de maand waarin wij denken aan de oorlog. Dodenherdenking: na al die jaren blijft het indrukwekkend: dat beeld van de verlaten duinen, stilte, onderbroken door het geluid van de klok op de Waalsdorpervlakte. Hoeveel mensen zijn daar omgebracht? Wat waren hun laatste gedachten?

En hier in Best, bij de Kruisparkweg: de muziek van de harmonie, de last post, de burgemeester die de namen voorleest van degenen die in onze gemeenschap zijn gestorven tijdens de oorlog.

Ouderen en jongeren leggen kransen bij het monument, óók jongeren. Want we herdenken niet alleen degenen die gestorven zijn in de Tweede Wereldoorlog, maar al degenen die omkwamen door oorlogsgeweld.

Alleen aan '40-'45 denken is niet goed, dan wordt het iets uit het verleden, uit de geschiedenis. En dat mag nooit, want dan gaan we meteen denken: "dat was vroeger, ergens in het verleden, dat zal nooit meer gebeuren." En dan zou vrede iets gewoons zijn, dan wordt Bevrijdingsdag een van de vele vrije dagen.

Nee, Bevrijdingsdag volgt op Dodenherdenking: na de herdenking van de talloze gestorvenen door oorlogsgeweld vieren we de vrede waarvoor zij zijn gevallen.

Vrede kunnen we pas echt waarderen als we iets weten over hoe het is om niet in vrede te leven. Films, documentaires en boeken laten het zien en horen.

Mijn moeder had het er vaak over: hoe het was om te leven in de bezettingstijd, niet in vrijheid. Na de inval in 1940 ging na een tijdje natuurlijk weer gewoon door, maar het "gewone" was er niet meer, wat daarvoor gewoon was, was verdwenen. En het volslagen vreemde werd de dagelijkse gang van zaken.

Overall hingen bulletins uit met daarop welke overwinningen de bezetter nu weer had behaald. Mijn moeder was altijd in paniek als ze die las.

Dan kwam ze thuis en riep tegen een van haar zussen: "heb je het gelezen? Nu hebben ze weer iets veroverd". Haar zus riep dan terug: "hou je mond, ik wil het niet horen, ik heb een prachtig boek voor mezelf gekocht". Dat was haar manier om ermee om te gaan.

In mijn boekenkast staat nog een gedichtenbundel met voorin, in het handschrift van mijn tante: "val van Odessa".

Een andere keer had de bezettende macht een avondklok ingesteld: na 10.00 u. 's avonds mocht niemand meer op straat komen. En het was

een prachtige zomer. Heel de stad was uitgestorven. Mijn moeder en haar zussen zaten voor het raam naar buiten te kijken. “Kijk wie daar loopt!”, zeiden ze kwaad. Daar kwam, midden op straat één persoon aanlopen, parmantig in zijn NSB-uniform. Triomfantelijk keek hij naar al die ramen, want hij wist dat de mensen niet naar buiten mochten. Hij wel, hij was van de partij. Een avondklok? Hij kon daar prima mee omgaan!

In die zomer trouwde de oudste zus van mijn moeder. Maar ze dáchten er niet over om voor tien uur op te houden met de bruiloft. Nee, ze feestten gewoon de hele nacht door en de volgende morgen bracht het hele gezelschap het bruidspaar naar het station, een beetje moe maar lachend en wel. Dat was ook een manier om ermee om te gaan.

Mijn moeder was onderwijzeres, maar een vaste baan kon ze niet krijgen, daarvoor waren er teveel onderwijzers. De inspecteur van het onderwijs, aangesteld door de bezetter want lid van de NSB, liet haar bij zich komen. Als ze dat wilde kon ze een vaste baan krijgen. Ze zochten een leerkracht die Duits wilde geven. Ze hoefde maar ja te zeggen. Duits? In de oorlog? Mijn moeder was woedend. Natuurlijk deed ze dat niet, maar het hele team was doodsbang voor die griezels, dus ze moest het heel voorzichtig zeggen. En dan nog was ze bang voor wat er zou kunnen gebeuren. Hoe moest ze daar nou weer mee omgaan?

Voor ons is het zo gewoon: op een zomeravond buiten zitten, fietsen, wat wandelen, berichten in de krant lezen zonder angst, een gesprek over je functioneren. Maar in die oorlogsdagen was het niet meer gewoon. Het gewone was verdwenen en het angstige was de normale gang van zaken geworden.

Leven in vrede: het is goed om er af en toe aan te denken en te beseffen: vrede is niet vanzelfsprekend, het is iets kostbaars dat gekoesterd en bewaard moet worden, waar we ons actief voor moeten en mogen inzetten. En dat het goed is om hieraan te denken in deze meimaand.